

E – U – R

Rámec E-U-R je jedním z modelů, které popisují, jak probíhá učení. Slouží k plánování výuky. Podobných modelů existuje více, např. známý Kolbův cyklus pro prožitkové učení.

I. EVOKACE – v první fázi učení (E)

V této fázi má být splněno několik základních cílů:

1. Žák si *vybavuje* a *strukturuje*, co ví o tématu. Evokační zadání ho přiměje, aby o tématu začal **samostatně přemýšlet**. Žák si zvědomí, nakolik dané téma zná, co vše ho nad ním napadá, jaké má otázky (jde o tzv. prekoncept, naivní koncept, předporozumění). Díky tomu žák lépe rozumí informacím a myšlenkám, které přijdou v další fázi učení a které si vřazuje díky evokaci do souvislostí.

Poznanky, které nepřijímáme nahodile, ale umíme je zasadit do kontextu, jsou trvalé. Informacím, které si nemohou spojit s již známými znalostmi, žáci neporozumí a informace se brzy z paměti vytratí.

Při učení se spojuje nové s již známým. Základem pro nové, hlubší porozumění světu se žákům stává soustava předchozích znalostí, na které lze nově přicházející informace promyšleně napojovat. Tak se docílí toho, že je žáci dlouhodobě zvnitřní. Navíc se odhalí i řada dřívějších neporozumění (miskonceptů). Žáci si v další fázi učení mohou opravit chybné názory, které by se jinak jen stěží dostaly na světlo.

2. Druhým cílem evokace je *zaktivizovat žáka*. Efektivní učení předpokládá aktivitu učícího se jedince. Žáci však příliš často pouze naslouchají učiteli, který přemýšlí za ně o tom, o čem by měli přemýšlet sami.

Aby žáci porozuměli látce a dokázali z učení trvale čerpat a stavět se k němu kriticky, musí se aktivně zapojit do procesu učení. To znamená, že žáci přemýšlejí samostatně a užívají vlastního jazyka k vyjádření svých myšlenek. Své znalosti a aktuální stupeň porozumění prokáží vlastním souvislým projevem, lhostejno zda písemným či ústním

3. Evokace má *vzbudit vnitřní zájem žáků řešit předložený problém - tedy učit se*. Vnitřní motivace je předpokladem toho, aby žáci zůstali aktivně zapojeni do toho, co dělají, aby viděli smysl své práce - svého učení. **Učení se zřejmým smyslem** je daleko efektivnější než takové, kdy žák smysl svého učení nevidí nebo se s ním nedokáže ztotožnit. Díky evokaci žáci mají před sebou konkrétní cíl, k němuž jejich práce směřuje. Cíl si stanovili sami tím, že si zformulovali **vlastní otázky**, na které je třeba hledat odpovědi. Cíl má tím vyšší motivační hodnotu, čím více se s ním žák ztotožní. Pokud si žák cíl stanoví svobodně, bude i maximálně motivován k jeho dosažení. *Např. na začátku práce na tématu může být zájem žáků podnícen prostřednictvím brainstormingu, kdy se sepisují nápady. Skupinová diskuse přispěje dalšími informacemi. Některé z nápadů a domněnek si protičeří - i to je velice důležité, neboť názorové rozdíly často vedou k dalším otázkám, které pak mohou být silnou motivací pro další čtení a získávání informací. Podle amerického badatele Pearsona (1991) je porozumění vlastně „to, že dostanete odpovědi na svoje vlastní otázky“.*

B. UVĚDOMĚNÍ SI VÝZNAMU INFORMACÍ – druhá fáze učení (U)

Nyní se žák setká s novými informacemi a myšlenkami, a to např. prostřednictvím čteného textu, shlédnutím filmu, poslechem přednášky nebo experimentováním. Je to fáze učení, během níž má

Materiál pro kurzy Čtením a psaním ke kritickému myšlení. Dle příruček RWCT.

učitel na žáka nejmenší vliv. Žák jí musí projít s plným vnitřním nasazením. Existují učební metody, které udržují žáky v činnosti. Fáze „uvědomění si významu informací“ předpokládá, že žáci se opravdu aktivně a pozorně zapojí do učení (např. čtou s nějakým úkolem).

V této fázi má být splněno několik základních cílů:

1. Základním úkolem této fáze je **udržet zájem žáka** vyvolaný ve fázi evokace.
2. Druhým cílem je **podnítit žáky**, aby sledovali, jak se vyvíjí jejich vlastní chápání nových poznatků. Dobří žáci a schopní čtenáři neustále vnímají, zda a jak nové informace rozumějí, jak souvisí s tím, co znají z dřívějška. Vracejí se k tomu, co jim není jasné po prvním čtení. Při poslechu mluveného projevu kladou otázky nebo si dělají poznámky v místech, jimž nerozumějí, aby se k nim mohli vrátit později. Pasivní čtenáři budou tyto nejasnosti jednoduše přeskakovat a informacím buď vůbec nebo částečně neporozumí.
Jakmile žáci dokáží průběžně vnímat, zda textu rozumějí a do jaké míry, už ukládají nové informace do vlastních vědomostních schémat – představují původní prekoncepty v nové, dokonalejší koncepty. Hledají souvislosti - stavějí mosty mezi starým a novým. To vede k hlubšímu chápání daného tématu.

C. REFLEXE – třetí fáze učení (R)

Třetí fází předkládaného modelu učení je fáze reflexe. Na ni se při výuce často zapomíná, ač je stejně závažná jako předešlé fáze. Během ní si studenti **třídí, sjednocují, systematizují vše nové, čemu se naučili, a nové poznatky si upevňují; přetvářejí svá původní vědomostní schémata, své prekoncepty**. Probíhá proces učení, jehož výsledek je trvalejší, než když k reflexi nedojde.

V této fázi má být splněno několik základních cílů:

1. V první řadě se od žáků očekává, že začnou vyjadřovat myšlenky a získané informace **svými slovy**. Žáci si pamatují nejlépe to, pro co si sami najdou souvislosti a co jsou schopni vysvětlit svým vlastním slovníkem. **Znovu připomínáme, že porozumění je trvalé, pokud se podaří nové informace zasadit do souvislého smysluplného rámce** (Pearson a Fieldingová, 1991).
2. Druhým cílem je **podpořit výměnu názorů mezi žáky** a tak rozšiřovat jejich slovní zásobu a také jim skrze spolužáky ukázat jiná poznávací schémata, než je to jejich - totiž různé úrovně i struktury pochopení nových souvislostí. Žáci o nich přemýšlejí a mohou je využít pro sebe a své pochopení. Naučí se tak, že jednou vytvořená myšlenková schémata nemusí být definitivní, že je možné přijmout a do svého uvažování zahrnout i názor, který původně nevznikl v jejich hlavě.

Otázka : Jaké možnosti pro individualizovanou výuku a učení otevírá výše popsany model učení?

Pozn.: Termín „schéma“ neznámá, že žák myslí „schematicky“. Je to termín pro poznatkovou strukturu, kterou má žák v hlavě a která do značné míry určuje, jak porozumí novým informacím a myšlenkám. Sama tato struktura (schéma) pro určité téma nebo problém se mění při každém učení které se týká daného tématu.

Materiál pro kurzy Čtením a psaním ke kritickému myšlení. Dle příruček RWCT.